

Sondefjek

Posamezna številka 30 par.

Neodvisno glasilo
javnega mnenja

Izhaja vsak ponedeljek

Izdaja in urejuje: MILAN PLUT, Cesta na Rožnik št. 5.

NAROČNINA: celoletno 12 din., polletno 6 din., četrtletno 3 din.

16. št.

V Ljubljani, dne 25. julija 1921.

Leto I.

Najnovejša poročila.

Pogreb Milorada Draškovića.

Beograd, 24. julija. Ob ¼ 10. dop. so dvignili narodni poslanci truplo pokojnega ministra n. r. Draškovića iz mrtvaškega odra v oficirskem domu na lafeto, nakar se je od njega poslovil v imenu celokupne vojne in mornarice polkovnik Tadić, šef generalnega štaba.

K zadnjemu počitku se Milorada Draškovića spremljali: princ Gjorgje, ministri Pribičević, Kukovec, Kumanudi, Krizman, Zečević in Pucelj, številni poslanci, diplomatski predstavniki, vojni atašeji, zastopniki vseh beograjskih korporacij in vojnih edinic beograjske garnizije.

Prišlo je pa tudi iz drugih mest in celo vasi, posebno iz njegovega volilnega okraja mnogo ljudstva, da se enkrat pozdravi moža, kateremu je tolikokrat izkazalo svoje zaupanje.

Krsto pokojnika so krasili nešteti vencji.

V saborni cerkvi je truplo slavnostno blagoslovil episkop Hilarij Radonić s številno asistenco svečnikov.

Fin. minister Kumanudi se je poslovil od pokojnika v imenu vlade, in je v svojem govoru spominjal pokojnikove zasluge za državo.

Nato se je g. Ljuba Davidović v imenu demokratskega kluba poslovil od pokojnega ministra ter povdarjal njegove izredne zasluge za našo zemljo. Ko se je srbska vojska umikala skozi Albanijo, in je srbski narod ostal brez sredstev, takrat je pokojnik pogumno pogledal smrti v obraz in s svojo trdno voljo in velikim duhom navdal tudi obupani narod zopet s pogumom.

Dr. Janjić je govoril v imenu skupštine. Spominjal je na zasluge pokojnika za narodno edinstvo. V 20 letih njegovega parlamentarnega delovanja je bil vedno nepristranski tudi proti svojim političnim nasprotnikom in tako si je pridobil globoko spoštovanje vseh. Dostikrat je s svojo požrtvovalnostjo rešil situacijo v parlamentu. Minister Drašković je prva žrtev v

ohranitev naše države in parlamenta. To nam bodi vsem opomin, da naj gre država vedno samo po onih potih, po katerih narod hoče, da gre, ter da branimo državo v vseh nevarnostih.

Minister pravde Gjuričić se je nato v imenu radikalne stranke poslovil od pokojnika.

Po končanem obredu je najprej princ Gjorgje, a za njim ministrski predsednik Pašić, vsi ministri izrekli pokojnikovi rodbini svoje sožalje.

Načelniki ministrstva notranjih zadev so potem dvignili krsto zopet na lafeto. Ob 11. uri je potem spreved ob zvokih žalostinke krenil proti pokopališču. Na vogalu ulice kralja Petra so mu zaklicali zadnji pozdrav in »Slava« makedonski borci iz prečvojne dobe, pred univerzitetno pa v imenu univerzitetne omladine visokošolec Rajić.

Na Terazijah sta se poslovila od pokojnega ministra tudi predsednik beograjske občine Dobra Mitrović in v imenu invalidskega udruženja njega podpredsednik Nedić.

V imenu Hrvatov ga je potem pozdravil še bivši ban Tomljenović, ki je povdarjal, da njegove zasluge za ujediničenje ne bodo nikdar pozabili ne Hrvati, ne Slovenci in ne Srbi.

Za Slovence pa se je minister Pucelj zahvalil pokojnemu ministru Draškoviću za njegovo požrtvovalno delo za ujediničenje kakor tudi v parlamentu.

Slednjič sta se poslovila od pokojnika advokat Nedić iz Milanovca v svojem in v imenu volilcev rudniškega okruža, ki so ga z zaupanjem vedno izvolili za svojega zastopnika, kadarkoli se je pojavil, in njegov prijatelj in tovariš dr. Milan Milojević, naš odpravnik poslov v Budimpešti, ki se je spominjal pokojnikovih zaslug za našo vojno odškodnino.

Dva vojaška oddelka sta oddala salve, nakar je bilo truplo ob 1. uri popoldne položeno k večnemu počitku.

jih je pozdravil župan Ciril Pirc, kateri je povdarjal zvestobo mesta Kranj nacionalnemu in sokolskemu programu. Mesto Kranj ima sicer orla v svojem grbu, vendar gre pri tem za belega orla, ki je na zastavah zmagovite srbske vojske in za orla, ki v sinjih višavah išče solnce. Nato je govoril starosta gorenjske sokolske župe brat dr. Triller iz Radovljice, v imenu jugoslovenskega sokolskega Saveza pa dr. Vladimir Ravnihar.

V imenu slavečega Sokola se je zahvalil starosta brat Valenčič.

Vsi govorci so bili aklamirani od udeležencev, ki so napolnili ves trg pred mestno hišo, z viharim odbovanjem.

Popoldne je pri telovadbi pokazal gorenjski Sokol sadove svojega neumornega dela. Končno so nastopilo tudi vzorne vrste iz Ljubljane, ki so izvajale z nedosežno bravuro Murnikove vaje. Po telovadbi, ki je trajala tri ure, se je razvila animirana zabava.

Zlet v Kranju je bil toliko pomembnejši, ker je bila jasno vidna razlika med ponesrečenim orlovskim zletom, ki ga je meščanstvo ignoriralo in ki je tudi v telovadnem oziru bil smešno klavern, medtem ko je sokolski zlet dokazal, da je ogromna večina Kranja v taboru sokolstva in da v stvarnem pogledu orli sploh ne pridejo v poštev kot konkurenti telovadcev Sokolov.

V znamenju rdečega terorja.

V živem spominu nam je še neuspeli atentat na regenta in zabeležiti moramo že nov atentat, katerega žrtev je postal eden od najboljših, najposobnejših in najpoštenjših naših politikov, Milorad Drašković.

Oba atentata sta posledica komunističnega hujskanja, komunističnih fraz o diktaturi proletariata, komunističnega gesla o rdečem terorju in vse to daje misliti, ker eno je danes jasno: v naši državi se organizira, oziroma je že organizirana družba morilcev, ki hoče z umori in drugimi terorističnimi sredstvi doseči svoj cilj: polastiti se vlade nad veliko večino državljanov, ki so drugačnega mišljenja.

Nečemo reči s tem, da so vsi komunisti morileci, ker med njimi je gotovo mnogo takih, ki niso tako krvoločni, da bi si vzeli moritev za cilj življenja, ampak oba atentata sta se izvršila pod komunističnim imenom, preiskava je dognala, da obstoji velik in razsežen teroristični načrt in da sodelujejo v teroristični organizaciji tudi — narodni poslanci.

Ta dejstva zadostujejo popolnoma, da se komunistično stranko kot tako smatra za nelegalno tajno organizacijo, ki kaže na zunaj legalno lice, v resnici pa v temni noči in na skrivnih prostorih pripravlja — zločine. V pravni državi se take stranke ne sme tolerirati, pravna država mora tako stranko zatreti in se lahko poslužuje pri teh vseh sredstvih, ki ji stojijo na razpolago.

Živimo v dobi demokracije, parlamentarizem omogoča vsaki stranki in struji uveljavljanje njenih načel in časi, ko so manjšine s terorjem in nasiljem vladale nad večinami, so že zdavnaj za nami. Res je, da obstajajo še razne socijalne krivice, ampak one so že močno omiljene in naloga vseh poštenih strank je, da dosežejo odpravo vseh teh krivic. Možnost in prilika za to jim je dana v taki parlamentarni državi kakor je naša in ako to tudi ne gre preko ene noči, bo vendarle šlo in na legalen način se bo to ložje in prej doseglo kot z bombnimi in revolverskimi atentati.

Nositelji rdečega terorja niso samo zločinci na družbi, temveč tudi zločinci nad onimi, katerih interese mislijo da zastopajo in se »borijo« za nje. Kaj je dosegel atentator na regenta in kaj atentator na Draškovića? Nič, prav nič, nasprotno, delavstvo ima lahko samo škodo od tega, ker prihajajo atentatorji iz

njegovih vrst, v njegovih vrstah bodo iskani sokrivci, soudeleženci in ker nikomur ni na čelu napisano, da ni pristaš terorja, bodo gotovo tudi nedolžni trpeli posledice dejanj fanatičnih zločincev.

Nismo prijatelji nobenega nasilja in najraje bi videli, ko bi mogli izhajati brez vsake policije. Ampak med nami je, žalibog, ljudi, ki niso ljudje, ki so pokvarjeni in nevarni družbi in družba ima pravico in dolžnost napraviti te ljudi neškodljive.

In ni samo komunistična stranka ona, ki je kriva, da se je začel razvijati rdeči teror. Krivi so tudi vsi oni, ki so teroristom dajali potuho in pogum, krivi so vsi oni, ki so v časopisih godrnjali dannadan o »Obznani«, ki je bila — kakor se vidi — zelo potrebna in bi se morala izvajati s še večjo energijo in doslednostjo. Krivi so vsi oni, ki vsak dan vpijejo na policijski režim, o katerem pri nas v resnici niti sledu ni in ustvarjajo s tem pri ljudeh majhne izobrazbe razpoloženje za rdeči teror.

Kam to vodi? Ali se ti lahkomišelnih ljudi, ki tako vneto razgrevajo strasti, zavedajo, da to vodi do poloma in anarhije? Najbrže ne, ker v tem podžiganju strasti sodelujejo tudi listi, ki imajo sicer polna usta državotvornosti, legalnosti i. t. d.

In do kdaj bo to trajalo? Dokler družba sama ne vzame zadeve v svoje roke in ne onemogoči delo zločinskih agitatorjev za rdeči teror, ker država sama ne more storiti vsega, dokler družba trpi v svoji sredi zločince in jim daje celo potuho. Proti organizaciji teroristov naj nastopi organizacija onih, ki hočejo red in mir.

Zdi se, da nastane v vsej državi silen odpor proti rdečemu terorju, ker vse kar pošteno misli, je ogorčeno. Tudi vlada je odločena streti temu gibanju proti redu, tej organizaciji zločincev, glavo. Potrebni so energični ukrepi in dosledno izvajanje določenih smernic, ker tega gibanja ne smemo smatrati niti za politično, niti za socijalno gibanje, to je organizacija navadnih zločincev, ki mislijo, da so močnejši od države. Zato naj država pokaže vso svojo moč in podpirajo naj jo pri tem vsi, ki nočejo, da bi pri nas zavladala — ruske razmere. Odločno je pa treba stopiti na prste tudi onim temnim elementom, ki pod krinko svobodoljubja dajejo zločincem potuho!

Država in cerkev.

Katoliška cerkev se ne more sprijazniti z jugoslovansko državo in ako bo ona vztrajala na svoji zahtevi, da mora država biti podrejena njej v vsakem oziru, potem se ona z našo državo nikdar ne bo sprijaznila, ker naša država ne bo nikdar dekla rimskega papeža.

Duhovništvo je v zadnjem času očitno in demonstrativno nastopilo proti

državi. To se je pokazalo pri proslavi sprejetja ustave, pa tukaj je duhovščina še imela nekaj vzrok opravičenja, češ, kako more katoliška cerkev proslavljati ustavo, ki uvaja kancelarograf in fakultativni pouk krščanskega nauka v cerkvi. Sicer nobena teh določb ni naperjena proti veri kot taki, ker kancelarograf samo prepoveduje zlorabo vere, določba o fakultativnem pouku krščanskega nauka pa dovoljuje

Shod proti komunistom v Beogradu.

Beograd, 24. julija. Danes popoldno ob 4. uri se je vršil na Terazijah povodom atentat, ki so se vrstili v kratkih presledkih na regenta in pok. ministra Draškovića, protestni shod, ki se ga je udeležilo okoli 15.000 ljudi, in je končal šele po 7. uri zvečer. Med številnimi govorniki sta bila tudi radikalec dr. Janjić in demokrat Pavle Čubrović. Dr. Janjić je v svojem govoru spominjal med drugim na besede pokojnega ministra Draškovića ob priliki razgovora z Take Jonescom, ko je le-ta pripomnil, da je bilo smelo, sklicati konstituantno ob času, ko je še v kaotičnem stanju ne le država sama, ampak ž njo tudi cela Evropa: »Država mora iti pot, ki jo želi narod sam« — — —

Govorniki so bili čestokrat prekinjeni od množice s klici: »Doli s komunisti«, »doli z razbojniki«, »Slava Draškoviću!«

Končno je bila z viharim odobrenjem sprejeta resolucija, v kateri je izraženo globoko ogorčenje naroda nad atentati na regenta in pokojnega ministra Draškovića. Vlada se pozivlja, da nemudoma z energičnimi ukrepi onemogoči komunistično revolucijo ter brezobzirno postopa proti onim, ki bi se drznili rušiti državo, ki jo je narod ustvaril s tolikim trpljenjem in krvjo. Ako bi se vlada še nadalje kazala popustljivo, bi bil narod primoran seči po samopomoči in tako napraviti red v zemlji. Resolucija predlaga tudi, naj se vse meščanske politične stranke zedinijo v enoten nacionalističen blok.

Sokolski dan v Kranju.

Kranj, 24. julija.

Danes se je vršil v Kranju zlet gorenjske sokolske župe, ki so se ga udeležili tudi mnogoštevilni Sokoli obeljubljanskih žup. Ob 12. uri se je vršil imponanten spreved iz telovadišča

preko savskega mostu pred mestno hišo v Kranju. Spreveda se je udeležilo 400 Sokolov v kroju in 1000 članic Sokolic in naraščaja. Spreved je bil povsod viharo pozdravljen od mnogobrojnega občinstva. Pred mestno hišo

staršem, da ne pošiljajo svojih otrok v šolo k pouku v krščanskem nauku, omogoča pa pouk onim, ki ga zahtevajo.

V teh dveh določbah ustave torej tudi ni nič protiverskega, ampak kdor pozna vladno željo katolicizma, ta mu vendar ne bo preveč zameril, ako je on zaradi teh dveh določb užaljen in zato preidemo preko demonstracij duhovščine proti ustavi in demonstracije povodom kraljevega rojstnega dneva.

Petrovdan je izrazito državni praznik in taki dnevi so se v avstrijskih časih praznovali v cerkvah z velikim pompom. Na cerkvah so vihrale zastave in nobenemu duhovniku niti na misel ni prišlo, da bi demonstrativno zapustil cerkev med petjem cesarske pesmi, kaj še, da bi pevcem prepovedal peti to pesem.

Sedaj se pa to dogaja. Iz mnogih krajev nam poročajo, da na Petrovdan na cerkvah in župniščih ni bilo zastav, da so duhovniki demonstrativno odšli izpred oltarja med petjem državne himne, ali so pa — kjer imajo cerkvene pevce popolnoma v svojih rokah — sploh onemogočili petje državne himne «Bože pravde».

To se je splošno zapazilo in nekdo je v «Jutru» predlagal, da se državni prazniki sploh ne bi praznovali v cerkvi, ki pokazuje toliko sovraštva do države in «Novi čas» je takoj izjavil, da je s tem — sporazumen.

Dobro. Klerikalci so s tem priznali, da je opravičena zahteva po ločitvi cerkve od države, ker ako cerkev noče spoštovati države, zakaj bi država podpirala cerkev? Da bi katolicizem dobil kdaj tak vpliv na našo državo in na vso njeno upravo, kakor ga je imel v bivši Avstriji, to je pač izključeno. Naša država, v kateri so zastopane tri močne religije, mora biti v verskem oziru nad vse tolerantna, ona mora biti interkonfesijska, državljani morajo biti tudi v verskem oziru popolnoma svobodni — v okvirju zakonov, seveda, ker tako liberalna ni nobena država na svetu, da bi zaradi verske svobode dopuščala protidrjavno agitacijo in hujškanje, ako bi se dotičnik izgovarjal, da mu to agitacija diktira interes njegove vere.

Naj se izvrši popolna ločitev cerkve od države, ustvarimo v tem oziru ameriške razmere, kjer so vse veroizpovedi popolnoma proste, ravno take kot politična prepričanja, ampak te veroizpovedi morajo same skrbeti za svoje cerkve, duhovnike in druge potreščine, brez vsake podpore od strani države.

Ako smo prav razumeli «Novi čas», potem bi se tudi klerikalci sprijaznili s tako rešitvijo krize, ki je nastala med našo narodno državo in katolicizmom. Da ta kriza obstoja o tem ni nobenega dvoma. Mi to vidimo vsak dan, klerikalci pa to tudi odkrito priznavajo. Ta kriza se ne da rešiti drugače kot z ločitvijo cerkve od države. Jugoslavija je v verskem oziru močno mešana država in zato mora biti država kot taka interkonfesijska. Vse priznane veroizpovedi naj bodo popolnoma svobodne, naj se

svobodno organizirajo in nihče jih ne sme motiti pri tem, zato se pa tudi nikogar ne sme siliti, da bi prispeval z denarjem za vzdrževanje cerkva, duhovnikov itd. vse to naj oskrbijo verniki sami po svoji prosti volji.

Mislimo, da bi taka ureditev bila najprimernejša in tudi najpravičnejša, ker odkod pride država do tega, da z denarjem davkoplačevalcev podpira organizacije, ki ji niso prijazne.

Samo po sebi se razume, da ta popolna verska svoboda nikogar še ne bi opravičevala hujskati proti državi, ker nobena vera nima tega v svojih naukih in oblasti bi klicale na odgovor vsakega hujškača in naj si bo on katoliške, pravoslavne, muslimanske ali kateresibodi vere, ali pa brezverec, ker državi bi bilo to vseeno, ne bi ji pa bilo vseeno, ako se njeni zakoni spoštujejo ali ne.

+++ Obznana.

Kako je že bilo? «Obznana» je silno velik greh, bedarija, dokaz policajdemokracije. Magarci, ki so jo uvedli, niso imeli pojma o tem, da komunistov sploh ni. Ni jih, pa je. Če so, jih je šele Obznana ustvarila. Če bi Obznane ne bilo, če bi jih pustili v miru, bi se komunizem sam izlizal, počasi bi se pomiril in postal bi «hoffähig». Ali pa kar najbolje, vlado jim dajmo v roke, ustvarimo koalicijo Protiv - Korošec - Deržić - Pesek - Laginja - Avramović - Radić - Kovačević - Čopić - Vencajz, pa bodo te-le lepe posledice:

Prvič: Jugoslavija postane (za te gospode) idealna država, resnično demokratska, prvovrstna, vse bo urejeno; ljudstvo bo res in resnično vladalo, obznane bodo še bolj nepotrebne kakor doslej. Carine bodo urejene in davki tudi. Avtonomija, — a, pardon, Prepeluha smo pozabili in Erjavca in nekaj republikancev, ki tudi spadajo med one, ki znajo vse najbolje, — torej avtonomija bo popolna, valuta urejena (v Curihu bo notirala krona takoj 20!), izvoz bo funkcioniral (to pa radi verujemo!), centrale bodo evelte, sploh bo vse lepo in prav in takoj ne-pri-meerno boljše, kot sedaj pod to proketo policajdemokracijo.

Drugič: Naša zunanja politika bo takoj drugačna. Italijani se bodo klanjali, Madžari prilizovali, Albanci se ponudijo za razne službe, če jih koloniziramo, Bolgari se bodo prijavili v našo federacijo.

Tretjič: Amerika in Anglija nam bosta ponudili denarja ko peska.

Četrtič: Lenin poreče «Pojd, Rus, se les učiti!» in popusti posvetno rabo ter se poda v Jugoslavijo učiti k vodničarju «Slovenca» in «Belega volka» v Wolfovi ulici.

Toda Obznana žalibog obstoja. Policajdemokrati tudi izlepa niso hoteli sestaviti takšne vlade, zato naj komunisti le stre-ljajo demokratske voditelje kakor zajce, naj se lotijo tudi višjih ciljev, naj le pripravljajo zarote, mi, edina državotvorna opozicija, mi okrog «Jugoslavije», «Novega Časa» in «Straže», mi, ki smo

edini napredni, demokratski, ljudski, socialni ljudje, jih bomo podpirali, če drugače ne, jim bomo dajali potuho, vse-povsodi zanesemo razkroj, ker delo komunistov proti demokraciji je tudi naše delo, njihov interes je naš interes, njihov sovražnik je naš sovražnik!

Tako je prišlo do tega, da pišejo razni listi kakor na dogovor. Niso se dogovorili in vendar pišejo kakor da so se dogovorili, ker so njih duše enake in ker so slepi, zaslepljeni in prokleti. Drugače ne znajo, kot zabavljati z največjim kalibrom in zadnja iznajdba je, da se snujejo bele garde, četaši in jugoslovanski fašisti proti... klerikalcem in narodnim socialistom...

«Tovariši» NSS., med njimi tudi Sokoli, pa drve za vojnim milijonarjem in njegovo «porodico», za zakulisnim teoretičkom NSS. S. in raznimi drugimi političnimi učenci in... mislijo, da rušijo reakcijo, da se bore za svobodo proti policajstvu, za resnično demokracijo proti bankokraciji.

In Pesek, Gosar, Ogrin itd. se smejejo. V ozadju čaka rdeči jezuit.

Polbogovom od „Jugoslavije“.

V «Jugoslavijo» pišejo sami «idealni» polbogovi, oboroženi s samimi načeli in prepričanji in revež oni, ki se upa ugovarjati tej polbožji družbi, ker polbogovi napadejo predzreča s svojim velikim «idealizmom» in ga uničijo enkrat za vselej. Tako se je zgodilo tudi podpisane, samo da «idealizem» polbogov ne bo primerno orožje za njihov končni cilj — uničenje «Pondeljka».

Da polbogovom «Pondeljek» ne ugaja, to razumem, ker on še marsikomu drugemu ni simpatičen in vendar še vedno živi in bo dal polbogovom pri «Jugoslaviji» še večkrat priliko pečati se z njim, ker hoče ostati pač zvest svojemu programu, začrtanem v prvi svoji številki.

Program! Kdo bo dal kaj na program «žurnalista», ki je bil včasih Savel, danes je pa Pavel? Tako bodo vzklili «idealni», «načelni» polbogovi od «Jugoslavije», kakor so to storili preteklo sredo, ko so mi očitali neznačajnost, demokratske jasli in podobno, potem so pa pozvali vse svoje pristaše na — bojkot «Pondeljka».

Ne radi polbogov, o katerih nimam posebnega mnenja, temveč radi javnosti odgovorjam na vse to naslednje:

Iz Savlov so se spremenili v Pavle polbogovi od «Jugoslavije», ki so bili včasih narodni in napredni, danes pa delajo štafazo klerikalizmu, medtem, ko sem bil jaz v celem svojem sedemnajstletnem žurnalističnem delu vedno in brez vsakega presledka dober Jugoslov in kot tak, nasprotnik največjega sovražnika našega naroda, rimskega klerikalizma. Imel sem pač l. 1912. spor z demokratično skupino radi «Jutra», ampak ta spor je bil čisto oseben, v njem ni bilo nič političnega, nič načelnega in ravno zato nisem nikdar zapustil stranke, kakor so to storili mnogi samo zato, ker ni bilo v njej

Za njimi pa čakajo drugi — tisti, ki so kompromitirani v preiskavah. Čakajo, da pride njihov čas, organizirajo se in gledajo, kdaj bo demagogija dovolj zrahljala vrste zavednih, kdaj bo mnoge odvrnil stud od dnevne politike nazaj k vinu, kartam, babam ali kšeftu, — ker takrat bo njihov «veliki kuš!» Takrat ne bo treba več «Obznane», takrat hočejo oni zavladati in se po svoje zahvaliti pomagacem, ki bi se v zadnjem trenutku ne hoteli vpisati v novo rdečo gardo ali ohrano.

Atentati in procesi zadnjih mesecev so dovolj jasno pokazali, kje je naša bolezen. Črv ruje na tistem. Našim ljudem pa sipajo neodgovorni žurnali pesek v oči in naši ljudje meže, v težkih sanjah ponavljajo zmedene besede Oreška, Deržića in drugih in kdor je proti njim, je bankokrat, policaj, nazadnjak, falot. Klerikalci in komunisti naj žive, Obznana naj pade in državo naj vzame hudič! Strel Stejčića in Alijagića, blagoslovljen! Še so junaki svobode na svetu, ki dokazujejo, da so demokraciji krivi vsega. Sokoli, vsi v NSS! Živio Pesek! Živeli milijoni in komunizem!

zadovoljeno njihovi osebni ambiciji in koristim.

V vojnem času so se najlažje pokazali značaji, ker je bilo največ prilike za to. Meni nihče ne more očitati iz celega vojnega časa niti najpohlevnejše izjave ali dejanja za Avstrijo. Bil sem zaprt in v preiskavi in nikdar nisem trdil, da sem avstrijskega mišljenja, temveč sem se samo branil, da očitanih mi dejanj nisem zakrivil. Bil sem oficir v avstrijski armadi, roka dr. Skubla je segla po meni tudi tam, bil sem osumljen kot silno nevaren človek in dobil sem na vrat dolgo-trajno častnosodno preiskavo, katere namen je bil, da se mi odvzame oficirski čin. Taki osumljeni oficirji so bili zelo previdni in mnogi so poskušali «oprati» se na ta način, da so bili izredno «štrani» in so nosili svoje avstrijsko mišljenje prav radi na dan. Celotno med neosumnjenimi oficirji je bilo takih, jaz pa četudi močno osumljen, nikdar in niti z eno besedico nisem mojih vojakov poskušal vneti za Avstrijo in njene vojne cilje. Temu sem se znal izogniti celo takrat, kadar sem dobil direktno povelje, da moram v tem smislu delati.

Nekdanji sedemdesetletni me dobro poznajo in mnogi se nahajajo v Jugoslaviji, med nami. Naj se javi samo eden in naj mi očita in dokaže kako protinardno, avstrijsko dejanje, ali samo izjavo, zapustim takoj žurnalistiko in «idealni» polbogovi od «Jugoslavije» bodo imeli mir pred mano!

V onih težkih in nevarnih časih, ko je bilo človeško življenje prav po ceni, sem ostal ono, kar sem vedno bil in se nisem uklonil razmeram. To naj storim danes, ko to absolutno niti potrebno ni!

Ne, polbogovi, nikar ne mislite, da imate monopol na značajnost in načelnost in

Strup iz Judeje.

(Konec.)

Kako se imenuje ta pojav? —

Katolicizem, če hočete, krajše Rim. Katolicizem je ono komodno dvoživkarstvo, ki ima nekaj drugega v ustih, vedno pa nasprotje tega v duši, kar ima v ustih. Zgodovina katolicizma, zgodovina Rima je najboljša ilustracija tem mojim besedam. Človeštvo je kakor otrok. Obljubite mu, da mu pokažete paradiž, če se da potegniti za ušesa, in dobro ljudstvo bo prosilo, da ga vlecite za ušesa, da vidi ta paradiž. In vedno se je našel kdo, kdor ga je vlekel, posebno če je dobro ljudstvo za genljivo to nado plačevalo. Niso se dali zapeljati samo preprostejši ljudje, temveč tudi filozofje in razlagavci zgodovine, kateri neprestano trdijo, da je bilo takozvano krščanstvo sreča za človeštvo, napredek proti antiki, in prepričujejo jih kolikor hočete, da krščanstvo človeštvu ni nikoli prešlo v meso in kri, da je ostalo vedno in vedno le brezdušna forma, porcelan, zaklenjen v skrinji, ki se z njim ponasamo, a ne jemo na njem, ga ne rabimo in komaj vsake svete čase obrišemo z njega prah — vse zaman. In da — in na to polagam največjo važnost — da so vsi veliki va-

lovi in vsi pokreti v zgodovini človeštva delo kulture in nikoli rimskega krščanstva, ki je vedno stalo in stoji proti vsej kulturi v najhujšem boju — vse zaman; tako so prepojeni od svoje življenjske filozofije, od svojega katolicizma, da vam sicer pritrđijo, vam gratulirajo, nazadnje pa, kakor iz navade, reko: «Bila je to sreča za človeštvo», in ta ali oni doda: «Sicer pa o teh stvarih nisem razmišljeval».

Da, v tem tiči! Ko bi se več premišljevalo in primerjalo, bi se gibal zgodovina človeštva in naroda v živahnejšem tempu naprej; toda človeštvo, narod je vesel, da mu ni treba premišljevat, prav posebno se pa varuje takega premišljevanja, ki bi mu kategorično nalagalo gotove konsekvence. In konsekventno, dosledno ravnanje ni bilo nikoli lastnost ljubega človeštva. Če pa moram govoriti o nas, pa rečem naravnost, da je strah pred konsekventnostjo prva karakteristična znamka našega človeka, in če rečem, da ima naš človek celo vrsto strahov, je ta strah na prvem mestu. In naš dobri narod je prežet od katolicizma kakor morda noben drugi na svetu. Življenje nobenega drugega naroda na svetu ni tako urejeno po vzoru katolicizma kakor našega naroda. Zasledujte našo politiko, zasledujte naše javno življenje, našo lite-

raturu, upravo naših občin, naše nastopanje sploh — povsod ta dvojnost, to dvoživkarstvo, povsod zvoneča gesla, krasni principi, celo pametni programi — toda v praksi nasprotje vsega tega, katolicizem.

Iz vere našega človeka je Bog izgnil že davno, ostala sta samo duhovnik in cerkev. Verska morala nima najmanjšega vpliva na vzgojo našega človeka; živi samo mitologija in v praksi vlada brutalni naravni zakon «Kdor je močnejši...». Mitologija odgovarja metafizičnemu nagnjenju duše našega človeka, cerkev mu je kraj, kjer njegov duh zadovoljuje potrebo po trohi te pocizije in išče razvedrila po celi vrsti vsakdanjih dni; in nad vsem je duhovnik in z vsem tem izvršuje duhovnik vlado nad njegovo dušo. Duhovnik stoji v vseh važnejših življenjskih momentih pri človeku, krsti ga pri vstopu v življenje, spremlja ga pri izpovedi, združuje ga z drugim spolom, v zadnjih trenutkih mu daje poslednje olje; še po smrti ga spremlja s svojo latinščino h grobu — vse seveda za pošteno napitino, in povrh mu obljubljuje posmrtno življenje in veselo svidenje z onimi, katere je imel v življenju rad.

Cerkveni obredi v visokih poslopjih s pritajeno, pogostoma barvastno svetlobo, zmernom hladni zrak, kadilo, sveče, oltar

s temnimi, barvastimi slikami, pozlačeni stebri, duhovnik v krasnem nenavadnem ornatu, péta latinščina, eden od najlepših jezikov, kar jih je kdaj bilo, orgle in petje na koru, zvonjenje in trenutki, ko sme on sam, preprosti človek, na glas zapeti, počasne in resne cerkvene pesmi s spremljevanjem orgel, dalje trenutki, ko padajo nanj, na reveža, ki je vse življenje vaje govoriti v kratkih preprostih stavkih, razvite, tekoče periode, polne nenavadnih besed, anekdote, dogodbe in legende z vonjavo davno minulih časov in tujih krajev, to je za ubogega človeka gostija, ki o nji meni, da mu je bila pripravljena zastoj, in nima pojma, kako drago si jo plača. — Dalje popoldanska pobožnost: Cerkev žari od luči, sonce le tu in tam pada na tla, od oltarja zvené zategle litanije: «Kraljica Angelov —» «Stolp slonokoščeni —» in slični nagovori iz vonjave orijentaliskih poetičnih slik — in on sme vsakokrat na tem kraju na glas odgovoriti: «Usmili se nas» ali «Za nas Boga prosí»; procesije, božja pota, dnevi božičnih in velikonočnih slavnosti, vstajenje, telovo — vse to skupaj je to, kar še sestavlja vero našega človeka. Nič več. Pa cerkev tudi nič več ne zahteva.

Da, samo v tem vznemirjanju duše, v tem slavnostnem nenavadnem razpoloženju, v tej mistiki, ki je za tega človeka poezija, samo v tem je takozvana vera.

pravico motati blato na ljudi, ki so svojo značajnost dokazali v težkih razmerah, v katerih je marsikak slabič omagal! Mene vodi pri urejevanju »Pondeljka« samo in edino prepričanje, da se nahaja naša mlada država v takih razmerah, da bi se morali strniti v močne vrste vsi konservativni elementi — med katere prištevam tudi narodne socialiste — v resnici se je pa izvršila koncentracija destruktivnih elementov in to koncentracijo destruktivnih elementov podpira vodstvo narodno socialne stranke.

Temu vodstvu velja boj, ker pristaši narodno-socialne stranke so naredni in protiklerikalni in niti ne vedo, da jih vodijo polbogovi od »Jugoslavije« po potih, po katerih niso navajeni hoditi. Ti bodo prej ali slej tudi spregledali, da so zapeljani, da je njihov resnični idealizem nekdo — zlorabil.

Mene napad »idealnih« polbogov od »Jugoslavije« ne razburja čisto nič, najmanj me pa razburja poziv na boj kot »Pondeljka«, ki ga nikdar in nikomur nisem usiljeval in ravno zato niti ene njegove številke nisem poslal nikomur na ogled, kar je menda prvi in edini slučaj pri nas. Poglejmo samo »Avtonomista«, ki se še danes razpošilja takim, ki ga niso plačali in se niso naročili nanj! Sam priporočam čisto odkrito in javno vsem onim, ki verujejo lažem »Jugoslavijinih« polbogov: ne naročajte, ne kupujte in ne čitajte »Pondeljka«, ker on ne izhaja za vas!

—ut.

Višek predrznosti.

Da si je dal Pesek kaditi v svoji »Jugoslaviji« ob vsaki priliki, to je znano in ko je ta način proslavljanja »Pondeljek« primerno komentiral, je »Jugoslavija« prenehala vsaj s temi neumnostmi.

Sedaj je pa izšel v »Beogradskem Dnevniku« članek, podpisan od izdajatelja lista Krste Čievarića, ki je pravi slavospev Pesku in je gotovo napisan v Ljubljani, po Peskovem diktatu, ali pa celo z njegovo roko. Vsekakor Peskova »Jugoslavija« priobčuje ta slavospev doslovno in brez vsake opombe, kar pomeni, da se Pesek popolnoma strinja z njegovo vsebino, torej tudi z naslednjimi trditvami:

Da je bil Pesek pod Avstrijo preganjan! Komu je kaj znano o tem preganjanju g. Antona Peska v avstrijskih časih, posebno v času vojne? Gotovo nikomur nič, pač pa je vsem dobro znano, da je Pesek takrat, ko so bili pravi jugoslovanski patrioti resnično preganjeni delal — milijone!

Dalje se trdi v »Beogr. Dnevniku«, da je Pesek znan kot eden največjih jugoslovanskih patriotov! Kdo je pa Peska sploh poznal dokler ga niso združili ljubljanski destruktivni elementi izvolili za župana? Kdaj in kje je Pesek sploh pokazal svoj jugoslovanski patriotizem?

In navdušen pristaš narodnega edinstva je Pesek po omenjenem, slavo-

spevu v »Beogr. Dnevniku«! Da, da, narodno edinstvo, pa Prepeluhova in klerikalna avtonomija, za katero se zavzema »Jugoslavija«!

In še vse polno drugih takih in enakih Peskovih laži je priobčil »Beogr. Dnevnik« v tem Peskovem slavospevu — Pesku! In to je v resnici višek predrznosti, ki bi morala odpreti oči, tudi najbolj zaslepljenemu pristašu NSS, ker to je lahko vsakemu njegovemu pristašu znano: da Pesek ni noben avstrijski mučenik, da se ga niti od daleč ne more prištevati med največje jugoslovanske patriote in da je pristaš klerikalne avtonomije, ki je prava negacija narodnega edinstva!

Za ta slavospev, ki v svoji drznosti in lažljivosti presega res vse, je Pesek v vsakem slučaju odgovoren, kar ga je dal priobčiti v svojem glasilu, četudi on sam najboljši ve, da je vse sama navadna laž. Mi smo pa prepričani, da je ta slavospev on sam tudi napisal, ker ne verujemo, da bi se našel v Ljubljani človek, ki bi bil zmožen takega naravnost nečuvnega klečeplaztva.

In od takega človeka se dajo voditi za nos stotine naših narodnih ljudi? To je sramota!

Sicer pa ta slavospev Pesku čisto nič ne bo pomagal. Ko se je šlo za to, da se požene V. Jankovića kot ministra in se je za njega zavzel Krsta Čievarić v svojem »Beogr. Dnevniku«, je moral V. Janković — iti. In po Beogradu, kjer razmere poznajo, se je takrat govorilo: Janković je moral iti, ko se je — Krsta Čievarić potegnil zanj — — —

Črni madež Maribora.

Maribor je lepo mesto... Bilo bi kakor sredi raja, toda »Straža« skrbizoba trikrat teden vsak izhaja. Tetka črna vse oblaja, vse skoz' črno golt povleče, grize, gnojnico izliva, vse od kraja oklepeče. Tak' za »vero in državo« tetka stara narod vzgaja! Primeš jo za grdi jezik, pa še hujše nate laja ter kriči o balkanizmu, svete kličie in svetnice na pomoč, da bi v odgovor pomagali »svete« pisati ji notice.

—la.

Porodica in simpatije.

Ali se naj strinjamo z »Jugoslavijo«? Zakaj pa ne? Našla je zmo in napisala v št. 172, v uvodniku:

»Zgodovina nam kaže, da je takšna politična ideologija gnala države v prepad. Kurtizansko gospodarstvo (francoska »porodica« svoje vrste) Ludvika XIV. in naslednika XV. je uganjalo približno enak despotičen centralizem in doživelo krvavo likvidacijo v revoluciji. Živ ek-

sempe! »simpatijskega parlamentarizma« smo pa videli n. pr. v Rusiji.

Upajmo, da vstanejo modrejši možje.» Zgodovinar, ki je to napisal, — on zna tudi francoski in je zelo ugleden člankar, — se dela, kakor da misli demokrate.

Gospode narodne socialiste, ki baje mnogo dajo na to maslo, opozarjamo na »prodicto«: Pesek, Čebin, Fakin, Šmalc, Est, Juvan, Tavčar, Držič, Brandner in še nekaj manjših. Vse, kar so doslej delali, je le po načelu »porodica in simpatije«. Sestavili so si četo, ki deloma pričakuje kaj dobrega, deloma pa že dobiva, ostale pa družijo velike fraze, slepo sovraštvo do JDS. in... zabavljanje. Groš dobi vsak, kdor pokaže le eno pozitivno delo te stranke. Svojo strokovno organizacijo so zafurali, list se jim vzdiguje iz raznih, recimo trgovskih dobičkov. To je pozitivno delo. Drugega nikjer nič, ko besede, besede, besede in zavijanja in laži v vsaki besedi. Najlepše je, da piše teh uvodnikov sam veruje, kar je napisal. O ostalem »vodstvu« NSS. tega ne moremo trditi. Za to imajo svoje tovariše.

Zapiski.

Žrtev »obznane«! To se je moglo pričakovati: »Novi Čas« pravi, da je bila Draškovića »Obznana« — teror od zgoraj, atentat je bil pa teror od spodaj, kot odgovor preganjanj na »Obznano«. Kakor govorimo na drugem mestu: rdeči teror razvija komunistična stranka zato, ker bi se na ta način polastila oblasti, podpirajo pa pri tem teroriste oni, ki jim dajejo potuho. Med temi podporniki zavzema odlično mesto klerikalni revolver »Novi Čas«, ki priporoča vladi odjenljivost, da bi se rdeči teror še bolj razpasel in čim bujnejše razvel. Res, ni velika razlika med črnimi in skrajnimi rdečimi: eni in drugi bi radi rušili ono, česar niso zidali, ker eni in drugi upajo, da bi potem oni in ravno oni zavladali.

Lekcijo je dobila »Jugoslavija« od »Novega Časa«, ker si je upala imenovati klerikalizem — reakcijo. Klerikalizem da bi bil reakcionaren! Kaj takega da si upa trditi glasilu male, mlade, majhne itd. stranke, ko je vendar znano — »Novemu Času«, seveda — kako nad vse napreden je klerikalizem, ki je bil — to pa uči zgodovina — vedno na strani reakcije in se šele v Jugoslaviji kaže nekako socialno-revolucionarnega, ker mu država ne ugaja in hoče motiti njen mirni razvoj. Narodni socialisti naj vidijo iz tega slučaja, da morajo pustiti klerikalizem popolnoma na miru, ker sicer bo kmalu konec premirja, ali kako se že imenuje sedanji odnosaj enih do drugih. Pa demokrate morajo čim besnejše napadati in »Novi Čas« bo zadovoljen z njimi. —

1914. in 1921. Na Vidovdan 1914. je odjeknil v Sarajevu revolverski strel, ki mu je padel kot žrtev Frane Ferdinand Habsburg. Takrat so se vsedli šmoki in v potu julijskega solnea izbljuvali morje psov na atentatorje, ki so jim bili izvržek človeštva, morilci, propalice. V Delnicah je padel strel, ki je zadel v srce

velikega Jugoslavana Milorada Draškovića — in sedli so oni isti šmoki in govore o maščevanju usode, o reakciji na akcijo — — —

Akcija in reakcija. S papirnato »Obznano«, ki jo je sklenila vlada, ko je bil minister notranjih zadev Milorad Drašković in katero je odobrilo naše narodno predstavništvo v konstituenti, zagovarjajo in opravičujejo umor ministra Draškovića. Opravičujejo ga na način, kot da ga odobravajo, češ: priroden zakon je oni o akciji in reakciji! Priznavajo subjektivno pravico samoobrane. Sodnika, ki me je obsodil po mojem subjektivnem mnenju krivično, smem torej po načelu akcije in reakcije ubiti; prijatelja, ki mi po mojem subjektivnem mnenju dela krivico, smem brez kazni in odgovornosti ubiti. — Kam vodi tako naziranje, vidimo danes in kaj pomenja povdvarjanje takega načela? Vzodbude k nasilju. Kar velja za politično skupino, naj velja za poedince. Ta pot pa vodi v anarhijo, ki si jo žele oni, ki govore o pravici samoobrambe, o prirodni opravičenosti reakcije na akcijo!

Med vrstami.

Zopet jo je polomila! Dopisni urad (in za njim »Narod«) sta prinesla vest, da bodo igrali v Beogradu Cankarjev »Skandal«. »Jutro« je to budalost ožigosalo. Peskov revolver se je pa na to razkorajčil, češ, že od »nekdaj« se igra »Pohujšanje« na hrvatskih in srbskih odrih pod naslovom »Skandal«. Ignoranti so se hoteli pobahati in so jo kakor navadno polomili. »Pohujšanje« se je lani prvič igralo v Zagrebu, o priliki igralskega kongresa, in sicer s pravim naslovom in v slovenščini. V srbohrvaščino delo sploh ni prevedeno. (Pač pa so v hrv. jeziku igrali v Osijeku »Kralja na Betajnovi« in v Zagrebu »Hlapce«.)

*

Dne 23. julija, pri 48° C vročine piše žegnani revolver »Novi čas«: Kaj se pripravlja zopet? Bele garde in četaši proti komunistom! Je že vse pripravljeno! Samoobramba se obrne tudi proti NSS. in SLS! Huhuhaha!

Žegnani revolver pa tudi ve povedati, — in to ni več budalost, marveč klerikalna zlobnost: Kdor se je veter, žanje vihar! Češ, — »prav vam je, da komunisti stre-tjajo!« Žegnana nesramnost!

*

»Napej« sklanja tako-le: Anatole France, Anatola Franceta, Anatolu Francetu itd. — Tudi vpoštevanja vredno. — »Slovenec« se pa krega, ker si je g. Suchy znal pridobiti podporo, o kateri deželna vlada nič ne ve. Koliko podpore je pa »Katoliška« dobila za »Svetovno vojsko«? Kaj, če bi mi zopet nekoliko citirali oba pisatelja tega »dela«?

*

Izmed drugih budalosti naj omenimo samo še serijo člankov o porodični politiki in o simpatijah. »Jugoslavija« je namreč čudno razburjena in tolmači besede o politiki simpatij tako, kakor jih je ona razumela. Kako pa naj takšen izraz pravilno

Njegovi svetniki na oltarju so mu resnični svetniki, Devica Marija resnična Mati Božja, Jezus iz lesa mu je resničen Bog, sv. Janez na mostu resničen sv. Janez; pozdravlja ga, ne da bi s tem izkazoval spoštovanje onemu, katerega slika ali soha predstavlja, ne, pozdravlja ga kot resnično osebo.

Vse to pa našemu človeku ne brani, da bi ne lagal, ne kradel, ne goljufal, ne pri-segal po krivem, ne obrekoval in ne bil v svojo korist zmožen vsake hudobije. Ali z drugimi besedami: verska morala nima prav nobenega vpliva na našega človeka: njegova pamet dremle, človek v njem ni prebujen, življenje, ki ga živi, živi le instinktivno kakor žival.

Verstvo je baje razmerje človeka do Boga. Ali je v resnici nekele oni Nekdo nad milijoni in milijoni njih stvari, njih ljudi, živali, golazni, dreves, cvetic in kamenov —? Ali je v resnici kak Nekdo? Danes, ko vemo in čutimo, da človeško življenje v tej ogromni simfoniji življenja in umiranja vsega nima niti za las več pomena nego življenje katerekoli teh živali, cvetic in dreves, ko to človeško življenje ni nič drugega nego rezultat brutalnega »Kdor je močnejši —«, ki ga izvaja človek ne samo proti ostalim stvarim, temveč tudi proti človeku, družba proti družbi, ideja proti ideji, narod proti

narodu, v tem vsesplošnem boju, ki je pravzaprav življenje, v tem izginjanju vsega, da se more poroditi novo življenje, ali ni v vsem tem pojem Boga, kakor si ga človeški duh sploh more predstavljati, že žaljenje in poniževanje tega Boga? Saj se da samo čutiti, se ne da misliti, izgovoriti. In molitev —? Prositi ga, zahvaljevati ga, obračati se k njemu —? Kaka brezpomembnost, človeška nadutost, kako poniževanje nekoga, ki se niti doumeti ne da...

Toda ljudstvu se ona takomenovana vera ne sme jemati, ker se ne ve, kaj mu dati namesto nje — tako modrujejo naši državniki in drugi ponavljajo za njimi in ne mislijo pri tem nič.

Zakaj bi se ne vedelo, kaj mu dati? Vzemite mu brez strahu vražarstvo, praznoverje, malikovavstvo, dajte mu za to nekoliko resnice, kolikor je človeštvo ima, in nekoliko umetnosti, ki je potrebna, in videli boste, da človek Boga prav nič ne bo pogrešal in da ne bo pogrešal ne duhovnika, ne cerkve. A ne dajte mu teh stvari v mentorski obliki, ne avgurirajte pred njim, zakaj ljudstvo tega ne preneša. Govorite odkrito in jasno o vsem tem, kar si drug drugemu razlagate pri zaklenjenih vratih, izkušajte mu to povedati po domače, da vas bo razumel — in ljudstvo, ko vas bo razumelo,

bo izvršilo konsekvence iz tega. Toliko o veri našega človeka.

Poglejmo zdaj one, ki so glasniki te vere pri nas, poglejmo, kakšna je teorija in praksa katoliškega duhovništva.

»Moje kraljestvo ni od tega sveta«, je dejal Krist. Drugje je rekel: »Ne zbirajte zakladov, ki jih rja sne in tatovi izkop- lejo in pokradejo«.

Dobro. Pridigovalo se je to takrat, pridiguje se to še danes. Poglejmo prakso. Mala statistika z Ogrskega: »Moje kraljestvo ni od tega sveta« — toda ostromski nadškof ima 95.000 oralov zemlje in 1.650.000 kron dohodkov na leto; jegerski nadškof ima 42.000 oralov in 320 tisoč kron na leto; nadškof v Kaloči ima 87.000 oralov in 2.460.000 kron na leto; velikovaradinski škof ima 187.000 oralov zemlje in 4.000.000 kron na leto; nitranski škof ima samo 126.000 oralov in 1 milijon 250 tisoč kron na leto. To je samo na Ogrskem. (Te številke veljajo za dobo pred svetovno vojno.)

Kaj pa ostale čednosti? Krščanstvo trdi proti antiki: »Dobro, mi smo strli dušo ponosnega antičnega človeka, toda na svet smo pripeljali ponižnost.« Dobro. Kristu se je reklo rabbi, Petru Peter, Pavlu Pavel. Zdaj slišite: Prečastiti Gospod, Škofovska Milost, Vaša Eminenca, Sveti Oče. — Ponižnost...

Kršćanstvo je nasproti antiki pripeljalo na svet čistost. Dobro. Imeli smo tu par zgledov iz življenja papežev, dalo bi se jih neizmerno mnogo navesti iz življenja kardinalov, škofov itd. Torej sama čistost. Njih minulo življenje, njih sedanje življenje od zgoraj doli do farovskih kuharic, do zgodb menihov in nun, do one stalne rubrike v socialno-demokratskih časopisih »Spet eden« je dokaz te čistosti Svete Cerkve.

Dobro, če niso obstale te čednosti, mor-da obstoje ostale. Ljubezen do sovražnikov — lepo vas prosim, kdo je že kdaj videl katoliškega duhovnika, ki bi ljubil svojega sovražnika? Narobe, vedno slišimo o duhovniškem maščevanju, ki sega tja za črni grob, toda o ljubezni do sovražnikov —? To je bajka, kakoršnih ima cerkev več.

In tako pojdite dalje, niti ene krščanske čednosti ne najdete v praksi v katolicizmu, edinega blaga ne, izvzemši blagor ubogim na duhu — in še ta je neprostopoljen.

Ta dvočlennost, to dvoživkarstvo jezika in duše je prevzelo vse naše javno in privatno življenje, in če na nečem hramo, če na nečem bolehamo, bolehamo na katolicizmu, kakor sem že nekoč definiral to fasono našega življenja.

razumejo ljudje okrog Peskovega revol-
verja, ko ne delajo sami nič drugega, ko
osebno lokalno »politiko« zavisti, zavija-
nja, obrekovanja in laganja! Samo po-
glejmo vse »voditelje« NSS., ki čakajo,
da avanzirajo, in druge, ... o katerih raje
ne pišemo. Gospod, ki se je v Ženevi na-
učil francosko, pa zdaj za mesečni hono-
rar zabavlja v »Jugoslaviji«, zastoj pa v
Unionski kleti, je postal sveto pismo za
Tavčarja, Esta, Juvana, Fakina. Tovari-
ši pristaši pa hipnotizirano gledajo v te
veličine in ... bodo menda kmalu imeli
dovolj.

Iz Rogaške Slatine.

(Dopis.)

Odstavljeni ravnatelj Dolenc nikakor
ne more pozabiti na lepo Rogaško Sla-
tino, kjer je poprej paševal in prihaja
prav pogostoma sem, da rovari proti no-
vemu ravnatelju, kar mu ni težko, ker
vodstvo nad zdraviliščem ima neki kle-
rikalni inženjer pri gradbenem ravnatelj-
stvu.

Obisk zdravilišča je letos prav slab —
komaj kakih 300 oseb —, ker je Dolenc
lansko leto zvišal stanovanja na 14 do
20 din. dnevno, poleg tega mora pa vsak
gost plačati 100 dinarjev, ako ostane tu-
kaj več kakor pet dni. Ta taksa se mora
plačati po osebi in mora izdati tak, ki
pride z ženo in otroci, še na taksi lepe
zneske. Tudi že sama prisotnost Dolen-
čeva tukaj slabo vpliva na goste, ki so
vsi ogorčeni na njega.

Toliko dopis. Mislimo, da bi se moralo
v svrhu povzdigje rogaškega zdravilišča
znižati cene in onemogočiti intrigantsko
delo tega klerikalnega petelina.

Kisle kumare.

A.: Zakaj se »Pondeljek« ne poveča?
B.: Ker se mu Pesek smili, ki bi moral
potem svojo zaradi njega že povečano
»Jugoslavijo« izdajati dvakrat na dan.

*

Kaka razlika je med Švico in Rogaško
Slatino?

— Švica je polna ekskraljev, Rogaška
Slatina pa polna eksravnateljev.

*

Šolski ravnatelj izroči funkcionarju
višjega šolskega sveta pokojninsko pro-
šnjo učiteljice svojega zavoda. Pri površ-
nem pregledu prošnje najde stari gospod
v prošnji naveden razlog: »nameravana
poroka«. — »Nisem mislil, da se bomo
te stare škatlje še na ta način znebili«,
pravi. »Kdo je pa not' padel?« — »Jaz,«
odgovori ravnatelj.

*

Župnik: Med vernimi razločujemo: Pra-
voverne in krivoverne...

Učenec: ...in lahkovorne.

Rajsko veselje — peklena žalost.

(Tagedija v 3 dejanjih.)

Osebe: Enzek, župan; Figlfogl, za-
stavonoša in glavni urednik »Cicibambu-
lije«; Prepelica, urednik sportnega ted-
nika »Automobilista«; Beležnik, profesor
antagonizma na avtomobilski visoki šo-
li; trop kuličev v uredništvu »Cicibambu-
lije«; Nadrahov Cene.

I. dejanje.

V uredništvu »Cicibambulijske«.

Enzek (pridvi v sobo): Ensese, Ensese,
Ensese, včasih tudi Nesese, Nesese —
odnese vse... Ensese... (Sika
kakšne četrte ure skupaj.)

Figlfogl (sluti nenavaden dogodek
ter plane izza mize. Ko vidi, da moli
Enzek ves zamaknjen ensesarsko koz-
jo molitev, sklone glavo in pomaga
ginjen): Nesese, Nesese, včasih tudi
Ensese, Ensese... (Kmalu preneha).

Prvi kulič (gleda ves prepaden. Ker

ne pozna ensesarske kozje molitve, je
prepričan, da sta Enzek in Figlfogl
zblaznela.)

Figlfogl (se je Enzekove molitve že
naveličal): Hm — ja, hm — ja, ja, ja.
Enzek (konča): Ensese, Ensese prema-
ga vse. Amen! Figlfogl, Figlfogl, zma-
ga, zmagal! (Od navdušenja se mu no-
ge zašibijo, da omahne.)

Figlfogl: No, le drži se »štram« in
povej, za kaj pravzaprav gre!

Enzek: Potrjen sem za župana! Živio
jaz! (Objame Figlfogla.)

Prvi kulič (privleče iz miznice šopek,
ki ga je imel že dalje časa shranjene-
ga v ta namen, pristopi k Enzeku ter
začne prihuljeno):

Pokorni uredniki mi

ponižno vam čestitamo.

Da močno bi vam tehnolo,

to srce naše vam želi.

Da bi zobov ne polomili

pa teh občinskih si kosteh,

da bi sovražnikov posmeh

z veljaško gesto vgonobili!

To, upamo, se bo zgodilo,

da tolko več ne bo zlomilo

hudobnih vražjih se peres

za vašo smešnja — zares.

Ha, ha! Zavladal v listih vseh

bo ton ponižnosti, posmeh

pa bo se skril za hriba dva.

(Ne zna naprej potem si hitro po-
maga):

Vse tiho bo... he, he, ha, ha...

Beležnik (ki je vstopil med deklama-
cijo): Dobro ste povedali: Sedaj pa bo-
mo pritisnili eno v »Cicibambulijsko«
na beležke.

Enzek: Ne, ne, najprej bomo zalili mo-
jo potrditev, kajti ta je sijajna zmaga,
ke so že vsi trdili, da ne bom nikoli
potrjen...

Kuharica (prinese dva štefana vina.)
Vsi (sedejo za mizo ter začnejo piti, na-
to se sprimejo in udarijo Cicibambu-
sko vodstveno koračnico):

Na svetu lepših ptičev ni,

kot mi smo cicibambuli.

Kjerkoli nos svoj vtaknemo,

narobe vse napravimo...

(Zastor počasi pada.)

II. dejanje.

(V Enzekovem stanovanju.)

Enzek (piše za mizo. Oči se mu svetijo.
V sveti jezi škriplje z zobmi): Zdaj jih
pa bomo.

Prepelica (hitro vstopi): Dragi go-
spod Enzek. Nič ni pomagalo, vašo iz-
volitev so morali potrditi. Slava in
čast Blatogradu, da ima avtomatistič-
nega župana. Zivela avtonomija. Prav
iz sreča vam čestitam.

Enzek (se blaženo smeji): Me, he, he,
me, he...

Kulič (bled kot kreda plane v sobo.
Ne more takoj do besede): Stra-ra-šno,
stra-šno...

Enzek in Prepelica (preplašeno):
Kaj pa je, kaj?

Kulič: Stra-šno. Iz iz Be-le-lega gra-
da smo dobili vest, da-da-da...

Enzek: Kaj? Da-da-da...

Kulič: da-da-da niste potrjeni za za
za žu-žu-pana. (Se obrne in zbeži v sil-
nem strahu.)

Enzek (brene najprej z levo, potem z
desno nogo in omedli.)

Prepelica (stoji poleg njega popolno-
ma trd.):

(Zastor hitro pade.)

III. dejanje.

(V gostilni.)

Figlfogl: Ti hudiči demokratariji so
nam odžrli župana. Prav gotovo je bil
že potrjen...

Nadrahov Cene: Kua, kua, jest pa
mislem, d' to ni blo tku. Veš, Figlfogl,
na zamer, ti videš vse iz sojem cicibam-
bulskega očesi. Sej m' nauš zameru, saj
sva prjatlina.

Figlfogl: Res, tebi ne zamerim, ker
včasih tudi kako dobro zineš v tistem
»Pondeljku«.

Cene: Tku je tku, ti praum. Čist prov
sa mel, d' ga nisa potrdil, čeglih sm tud
jest avtomanist kukr Enzek. Jest sm
tud za avtomanijo sluvenske provza-
prov jblanske šprahe, k sa jo pisal tud
moj rajnk stric Bultatu Pepe — in sa
ja tud boljš pugodl kokr jest. (Ga ob-
lijejo solze v spomin na strica.)

Figlfogl: Kaj se boš jokaj, mrha, hi-
navee! — Praviš, da si avtonomist, pa
vseeno držiš s »pondeljkarji«.

Cene: Pejna, pejna u lft. Jest sm ta
prav avtomatist, k' na maram pisat
tistga pravilnga napov hrovošga jezi-
ka, kokr sa djal moj rajnk stric Bulta-
tu Pepe, k' sa bli unet samu za naša
šprahe. Puvej m' no, kje tku guvareja,
kokr naš pesneki pišaja.

Figlfogl: Kaj me to briga! Veš, mene
jezi le to, da držiš tudi ti s tistimi, ki
so v Beogradu dosegli, da se je potr-
ditev našega župana ukinila.

Cene: Koku morš ti, k' s ta velk pu-
litik, kej taega trdet? S prov gutov na-
sedu, onga, zakulisnem Beležniku, k'
vid use narobe in k' se tepe s sencam,
kokr moja babjeverna stara mat, k' sa
se jh bl bal kokr samga onga iz pekla.

Beležnik (stopi): No, Cene, avtonomi-
stini centralist, kaj pa s tabo?

Cene (nič kaj vesel tega svidenja): Iz
mana je tku tku...

Beležnik: Ti vlečeš svet za nos, po-
čakaj, da tebe kdo ne potegne.

Cene (se okorajži): Nej m' na zamirja,
gspud, veja, jest sm takšne nature, če
videm kej taega luštna, d' na morm
gofla držat. Nej na' na zamirja, sej tud
uni na vrjameja, kar sa napisal v »Ci-
cibambulijski«, k sa trdl o demokratar-
skih spletkah.

Prepelica (vstopi s »Pondeljkom v
roki): Tule stoji, da nas je Cene pote-
gnil... (Vidi Ceneta) Takle nas ima
za norca! Škandal.

Cene (ko vidi toliko sovražnikov, nabe-
re obraz v kisle kumare): Nej-nej-nej
m' na zamirja, sej se nism še nkol zla-
gov, le mal pušpasov sm se, sej m' na-
ja zamirl...

Oblastveni koncesijonirani informačni zavod

Drago Beseljak, Ljubljana,

Cankarjevo nabrežje št. 5

dobavlja vse kreditne in privatne in-
formacije v tu- in inozemstvu. V abonne-
mentu ter posamezno, cene zmerne.

Nudim brezobvezno

Ciril - Metodove vžigalice

Cena povsem konkurenčna. Pri nakupu
vžigalic zahtevajte moj cenik.

J. Perdan, Ljubljana.

Enzek (vstopi. Ko vidi Ceneta, divji
plane proti njemu): Ti si se torej nala-
gal, da sem potrjen za župana...

Cene (bled): Jest, jest, jest... Ni, ni
blo tku. Jest sm se le mal pušpasov,
de sa uni potrjen — suldatom ne za
žepana. (Zbeži skozi vrata in pusti za
sabo jok in škripanje z zobmi) — Ia.

Razno.

— Kraljevi namestnik g. Ivan Hribar
se odpelje iz Prage danes v pondeljek,
25. julija ob 18.45, prispe v Maribor jutri
v torek 26. julija ob 12.40 in v Ljubljano
ob 17.46 zvečer.

— Skrilil so se. Zagrebški komunisti so
prosili zaščite policije, ljubljanski »vodi-
telji« komunistov so se pa poskrili in se ne
upajo na dan. Včeraj je slučajno eden
teh zahrbtnih junakov prišel na ulico, ko
pa je slišal od neke besede: boljše, jo
je pobral tako urnih krač, da ga neki go-
spod, ki je hotel spregovoriti z njim par
besed, ni mogel dohiteti.

— O mokronoškem župniku Bukowi-
tzu nam poročajo lepe reči: Ta rimski
hlapec se nikakor ne more sprijazniti z
našo državo in ji v cerkvenih zadevah
nasprotuje, kjer le more. Mašo povodom
rojstnega dneva našega kralja je oznanil
v cerkvi z besedami: »V torek bo Petrov-
dan«, maševati pa ni hotel sam, temveč
je poslal kaplana, da to opravi. Na cerkvi
seveda, ni razobesil zastave, ki je v av-
strijskih časih visela na zvoniku ob vsa-
ki priliki, ko se je imelo proslavljati ka-
kega Franca Jožefa, ali pa Karla. Čudne
reči se tudi pripovedujejo o načinu, kako
ta »božji namestnik« izpoveduje člane
sokolskega naraščaja. Ljudstvo je tega
človeka do grla sito in si ne želi drugega,
kot njegov odhod.

Opozarjamo vse p. n. trgovce in to-
bakarne na današnji oglaš na zadnji
strani Ciril in Metodovih vžigalic, ki
jih priporočamo. Noben trgovec in
nobena tobakarna ne sme biti brez
njih! Konsumentje, zahtevajte edino
le to vrsto! (493)

Največja zaloge klavirjev in pianinov
v Ljubljani

Tvrda J. Dolenc, Ljubljana, Hribar-
jeva ulica 8, priporoča v nakup najboljše
instrumente prvovrstnih tovarov po so-
lidskih in zmernih cenah.

POLNOGUMIJASTI

OBROCI ZA TOVORNE
AVTOMOBILE

PNEVMATIKA ZA KO-
LESA IN AVTOMOBILE

KOLESA
AVTOMOBILI

MAJCENEJE

J. GOREC

LJUBLJANA

GOSPOSVETSKA C. 14

„JADRAN“ d. z o. z. LJUBLJANA

DUNAJSKA CESTA 9

priporoča:

kolonijalno in špecerijsko
blago ter žitne pridelke.

Točna in solidna postrežba.

Telefon št. 508.

OBRTNA BANKA V LJUBLJANI

KONGRESNI TRG 4

daje kredite v obrtne svrhe po izrednih pogojih, pospešuje ustanavljanje obrtniških in industrijskih podjetij,
izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje.

St. post. ček. urada 12.051.

Obrestuje vlogo na tekoči račun in vložno knjižico s

4%

od dne vloge do dne dviga.